

EUR Research Information Portal

De vierde witwasrichtlijn en haar gevolgen voor de Nederlandse trustsector

Publication status and date:

Published: 01/01/2014

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Citation for the published version (APA):

Doelder, R., & van der Wulp, MT. (2014). De vierde witwasrichtlijn en haar gevolgen voor de Nederlandse trustsector. *Tijdschrift voor Sanctierecht & Compliance*, (5/6 december), 205-210. <http://hdl.handle.net/1765/79141>

[Link to publication on the EUR Research Information Portal](#)

Terms and Conditions of Use

Except as permitted by the applicable copyright law, you may not reproduce or make this material available to any third party without the prior written permission from the copyright holder(s). Copyright law allows the following uses of this material without prior permission:

- you may download, save and print a copy of this material for your personal use only;
- you may share the EUR portal link to this material.

In case the material is published with an open access license (e.g. a Creative Commons (CC) license), other uses may be allowed. Please check the terms and conditions of the specific license.

Take-down policy

If you believe that this material infringes your copyright and/or any other intellectual property rights, you may request its removal by contacting us at the following email address: openaccess.library@eur.nl. Please provide us with all the relevant information, including the reasons why you believe any of your rights have been infringed. In case of a legitimate complaint, we will make the material inaccessible and/or remove it from the website.

De vierde witwasrichtlijn en haar gevolgen voor de Nederlandse trustsector

mr. R.J. de Doelder en mr. dr. M.T. van der Wulp*

1. Inleiding

Bij het ter perse gaan van deze bijdrage zijn de onderhandelingen over de ‘vierde witwasrichtlijn’¹ nog gaande. Niettemin wordt ‘vermoed’ dat de richtlijn ‘begin 2015’ in werking zal treden.² De inwerkingtreding van deze nieuwe witwasrichtlijn zal gevolgen hebben voor de wet- en regelgeving, waaraan (onder andere) trustkantoren (en financiële ondernemingen) dienen te voldoen. Het gaat hierbij met name om de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft). Daarnaast dienen trustkantoren, op grond van de Wet toezicht trustkantoren (Wtt) en de Regeling integere bedrijfsvoering Wet toezicht trustkantoren (per 1 januari 2015: de Rib Wtt 2014)³, in hun bedrijfsvoering, te voorzien in procedures omtrent de naleving van de Wwft. Deze eis geldt al sinds de inwerkingtreding van de Rib Wtt (in 2004).⁴ Vanzelfsprekend betekent een nieuwe invulling van de verplichtingen van de Wwft, dat procedures in de bedrijfsvoering van het trustkantoor opnieuw tegen het licht moeten worden gehouden.

Zo bezien is deze nieuwe witwasrichtlijn – evenals haar voorganger (de ‘derde witwasrichtlijn’) – een nieuw kernpunt in de ontwikkeling van internationale standaarden van regulering en toezicht betreffende trustkantoren. Reeds in de eerste rapporten (The Edwards Report 1998 en KPMG 2000), waarin (internationale) standaarden met betrekking tot trustkantoren zijn opgenomen, is gewezen op het belang van het kennen van de ‘ultimate beneficial owner’, alsook op de kwetsbaarheid van de dienstverlening van trustkantoren voor witwassen.⁵ De ontwikkeling van internationale standaarden van regulering en toezicht betreffende trustkantoren is dan ook met name terug te vinden in de internationale initiatieven ter bestrijding van witwassen (en financieren van terrorisme).⁶

In deze bijdrage staat de vraag centraal in hoeverre de vierde witwasrichtlijn voor de Nederlandse trustsector daadwerkelijk gevolgen zal hebben. Welke (nieuwe) verplichtingen brengt de inwerkingtreding van de vierde witwasrichtlijn met zich mee? Hieronder worden de onderwerpen behandeld, die het meeste gevolgen hebben voor de verplichtingen die ingrijpen op de bedrijfsvoering. De focus zal zijn gericht op de gevolgen van deze wijzigingen voor de trustsector. Hierbij wordt tevens een poging gewaagd om de wijzigingen in een breder perspectief te plaatsen. Dat is niet eenvoudig, omdat in de toelichtingen en achtergrondstukken bij de wijzigingen niet altijd helder wordt beschreven waarom een bepaling wordt gewijzigd. Ook moet een belangrijk voorbehoud worden gemaakt, omdat de richtlijn (als gezegd) nog steeds in onderhandeling is. In die zin is deze bijdrage on-

vermijdelijk een momentopname. Dat probleem wordt zo veel mogelijk ondervangen door de nadruk te leggen op de hoofdlijnen van de ophanden zijnde wijzigingen. Aangezien de wijzigingen in (de uiteindelijke versie van) de richtlijn, evenals haar voorgangers, wezenlijke gevolgen zullen hebben voor de wet- en regelgeving betreffende Anti-Money Laundering (AML) en Combating the Financing of Terrorism (CFT), hebben wij ervoor gekozen reeds nu de gedachtenvorming op dit terrein te beschrijven. Er liggen momenteel drie verschillende teksten, waaruit één compromistekst tot stand moet komen.⁷

* Rutger de Doelder is universitair docent en promovendus aan de Erasmus School of Law (Erasmus Universiteit Rotterdam) en Melis van der Wulp is advocaat bij Wladimiroff Advocaten.

1. ‘Voorstel voor een richtlijn van het Europees parlement en de raad tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme’, 5 februari 2013, COM(2013) 45 final.
2. Zie bijvoorbeeld: <http://www.fiu-nederland.nl/content/over-fiu>.
3. Zie uitgebreid over de Rib Wtt 2014: M.T. van der Wulp & G.P. Roth, ‘Regeling integere bedrijfsvoering Wet toezicht trustkantoren 2014; nieuwe verplichtingen voor trustkantoren en de introductie van de auditfunctie’, *Sanctierecht & Compliance* 2014, nr. 5-6, p.m.
4. Het ging destijds om procedures omtrent de naleving van de bij of krachtens de Wet melding ongebruikelijke transacties en de Wet identificatie bij dienstverlening 1993 (de voorgangers van de Wwft) gestelde regels.
5. Het gaat hierbij om de rapporten: ‘Review of Financial Regulation in the Crown Dependencies – a report commissioned by the Home Secretary and prepared by Andrew Edwards in co-operation with the Island authorities’, Londen: UK Home Office 19 november 1998 en ‘Review of Financial Regulation in the Caribbean Overseas Territories and Bermuda’, Londen: KPMG 27 oktober 2000. Door onderschrijving van de hierin opgenomen standaarden door het Internationaal Monetair Fonds (IMF) verkregen deze standaarden internationaal draagvlak.
6. Zie voor de beschrijving van deze ontwikkeling uitgebreid: M.T. van der Wulp, *Regulering van de Nederlandse trustsector* (diss. Rotterdam), Zeist 2012, Hoofdstuk IV.
7. In de Europese Unie zijn drie wetgevers actief, te weten de Europese Commissie, de Europese Raad (waarin vertegenwoordigers van de regeringen van alle lidstaten zitten) en het Europees Parlement. Aan het einde van het artikel wordt hier nog kort bij stilgestaan.

2. De hoofdlijnen

De reden om een vierde witwasrichtlijn voor te stellen is volgens de Commissie onder andere de ontwikkeling in de witwasmethodieken. Dat lijkt ook logisch omdat de criminel die over grote volumes crimineel geld beschikken waarschijnlijk niet stilzitten en steeds nieuwe methodes en technologieën gebruiken. Hoewel dit wordt benadrukt in het document dat de Europese Commissie heeft uitgebracht om de noodzaak van de wijzigingen van de bestaande witwasrichtlijn te onderbouwen⁸ lijken de wijzigingen vooral gebaseerd op een andere genoemde reden: de aanpassing aan de in 2012 gewijzigde FATF-aanbevelingen ('International standards on combating money laundering and the financing of terrorism & proliferation').⁹ De onderstaande hoofdlijnen zijn dus niet toevalligerwijs ook de hoofdlijnen van de gewijzigde aanbevelingen.

2.1 Een risico gebaseerde aanpak

Een voor Nederland 'gunstige' wijziging van deze vierde witwasrichtlijn ten opzichte van de vorige edities is dat deze is gebaseerd op een meer risicogebaseerde aanpak. Dit is met name gunstig omdat de Nederlandse wet, waarin een groot deel van de richtlijn terecht moet gaan komen, te weten de Wwft, ook een risicogebaseerde benadering kent. Deze aanpak brengt mee dat een risico-analyse onontbeerlijk is bij het bestrijden van witwassen, zowel voor de lidstaat, de toezichthouder (in het geval van de trustsector is dat DNB) als de financiële onderneming die onder de richtlijn valt (waaronder het trustkantoor). Voor Nederland dus weinig nieuws onder de zon, hoewel de vierde witwasrichtlijn, zoals in het onderstaande wordt toegelicht, wellicht de mogelijkheden nog wat verder vergroot om bijvoorbeeld gebruik te maken van identificatie- en verificatiedossiers van andere instellingen waarbij weinig risico is te verwachten. Een advocaat schreef er bijvoorbeeld dit over:

'Van wie kan een advocaat of belastingadviseur de informatie verkrijgen? Een trustkantoor bijvoorbeeld staat onder toezicht van De Nederlandsche Bank en heeft vaak een compliance-afdeling die zich vooral bezighoudt met die informatie te verzamelen en te verifiëren die de advocaat of belastingadviseur ook nodig heeft. De kwaliteit van de compliance-afdeling en de naam en bekendheid van het trustkantoor zouden een rol kunnen spelen bij de vraag of deze informatie als betrouwbaar genoeg kan worden aangemerkt.'¹⁰

Voor de internationale trustsector kan de aanscherping van de identificatieverplichtingen van trustees gevolgen hebben. In Nederland was een bank en trustkantoor al verplicht de identiteit van trustees te achterhalen, te registreren en waar nodig bij de autoriteiten te melden, inclusief de uiteindelijk belanghebbenden (daarover later meer), maar nu zal dat voor de gehele EU gaan gelden. Verder worden de mogelijke sancties op overtreding van de normen uit de richtlijn tussen de lidstaten van de EU meer gelijkgetrokken. Illustratief is dat de sancties in Nederland worden opgehoogd tot waarschijnlijk vijf miljoen Euro of 10% van de totale jaaromzet.¹¹ Tot slot wordt de samenwerking en informatie-uitwisseling tussen de lidstaten (en bijvoorbeeld tussen de instanties waar meldingen over ongebruikelijke transacties binnekomen, de FIU's) versterkt.

2.2 UBO

De belangrijkste wijziging voor de trustsector heeft waarschijnlijk betrekking op de uiteindelijk belanghebbende (verder aangeduid met de Engelse afkorting UBO: Ultimate Beneficial Owner) van een rechtspersoon. Sinds de inwerkingtreding van de Wtt (2004) dienen trustkantoren cliëntenonderzoek te verrichten dat hen onder meer in staat stelt de identiteit te kennen van de cliënt en de UBO (of over informatie te beschikken waaruit blijkt dat er geen UBO is).¹² Een lichte wijziging is dat er bij de bepaling boven welke percentages een UBO geïdentificeerd moet worden een meer risicogebaseerde aanpak dient te komen. Nu staat er in de wet dat alleen UBO's die meer dan 25% van de aandelen bezitten voor identificatie en verificatie in aanmerking komen, maar dat wordt aangepast in een minimumvoorschrift. De nieuwe definitie van UBO komt waarschijnlijk als volgt te luiden:

De natuurlijke perso(o)n(en) die de uiteindelijke eigenaar is (zijn) van of zeggenschap heeft (hebben) over de cliënt en/of de natuurlijke persoon of de natuurlijke personen voor wiens/wier rekening een transactie of activiteit wordt verricht.¹³

Daaronder wordt aangegeven dat hier ten minste sprake van is indien iemand, kortgezegd, 25% van de vruchten van een rechtspersoon plukt of zoveel zeggenschap heeft. Maar wellicht dat afhankelijk van het witwasrisico's ook lagere percentages geïdentificeerd dienen te worden.

Interessanter en opmerkelijker zijn de gedachten van de wetgevers dat er een UBO-register dient te komen als onderdeel van een paspoort voor rechtspersonen. Dit register zou dan onder andere door financiële ondernemingen geraadpleegd kunnen worden om de UBO's in kaart te brengen. Of dit (openbare) register er daadwerkelijk komt is nog wel de vraag. Onder andere Nederland heeft aangegeven problemen met de privacy van de aandeelhouders te verwachten en pleit voor een vertrouwelijk register dat alleen door bijvoorbeeld overheden en notarissen geraadpleegd kan worden. De verwachtingen bij het Europees Parlement (EP) en de financiële sector zijn hooggespannen, zodat enige nuancering hierop van belang lijkt. Daarbij is het goed te realiseren waarom de UBO's geïdentificeerd moeten worden. Dit is met name het gevolg van de aantrekkingskracht die een aandeelhouderstructuur voor criminelen heeft. Een grote crimineel die een witwasconstructie wil opzetten zal er al snel

8. 'Werkdocument van de diensten van de commissie; samenvatting van de effectenbeoordeling bij Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme', 5 februari 2013, SWD(2013) 22 final.
9. 'The FATF Recommendations', februari 2012, <http://www.fatf-gafi.org>.
10. *Tijdschrift Formeel Belastingrecht* 2014/03, mr. dr. J.A. Booij.
11. Art. 56 lid 2a algemene oriëntatie van de Europese Raad, 2013/0025 (COD). Dit voorstel wijkt af van het voorstel van de Europese Commissie omdat het door de Raad meer in lijn is gebracht met andere richtlijnen.
12. Art. 10 lid 1 onder a Wtt.
13. Art. 3 lid 5 voorstellen van de Europese wetgevers.

achter komen dat hij beter niet zelf in de directie van een ‘fictieve onderneming’ kan zitten, daar kunnen beter stromannen voor worden gebruikt die de eerste klappen opvangen als de opsporingsdiensten de constructie ontmaskeren. Het zal vervolgens veel lastiger te bewijzen zijn dat ook de aandeelhouders van de onderneming deelgenoot waren van de malafide praktijken binnen de onderneming. Ook is het voor criminele aandeelhouders mogelijk in meerdere kleinere (fictieve) bedrijven belangen te hebben en is een voordeel dat er in de UBO-structuur gemakkelijk nog een paar rechtspersonen zijn tussen te plaatsen (liefst gevestigd in exotische oorden waarmee voor opsporingsdiensten lastig valt samen te werken). Het gevaar ligt er kortom hierin dat een trustkantoor denkt zaken te doen met een bonafide bestuurder maar dat deze in werkelijkheid wordt aangestuurd door een criminele aandeelhouder. Het is echter nog maar de vraag of de FATF, het Europees Parlement, de Europese Commissie en een groot aantal lidstaten (waaronder Nederland) er terecht vanuit gaan dat een dergelijk register het beoogde effect zal hebben. De overweging (nr. 10) is daaromtrent uitermate vaag:

‘De noodzaak van nauwkeurige en actuele informatie over de uiteindelijke belanghebbende is een bepalende factor bij het opsporen van criminelen die hun identiteit anders achter een rechtspersoon kunnen verbergen. Daarom moeten de lidstaten ervoor zorgen dat vennootschappen en andere rechtspersonen, naast basisgegevens zoals naam en adres van de onderneming, het bewijs van oprichting en juridische eigendom, adequate, accurate en actuele informatie vergaren en bijhouden over hun uiteindelijk belanghebbenden en dat deze informatie wordt verstrekt aan de meldingsplichtige instellingen wanneer deze cliënten-onderzoeksmaatregelen nemen, en ter beschikking wordt gesteld van de bevoegde autoriteiten en de FIE’s. [] Juridische entiteiten, zoals stichtingen, en met trusts vergelijkbare juridische constructies, moeten aan gelijkwaardige eisen onderworpen zijn.’

Hiermee lijken de wetgevers dus over het hoofd te zien dat de criminele aandeelhouder de rechtspersoon misbruikt en (in werkelijkheid) aanstuurt, de bovenstaande tekst lijkt te suggereren dat de rechtspersoon niets afweet van de criminele aandeelhouder. Dat zal ook wel gebeuren maar daar ligt niet het probleem, een crimineel die zijn geld wil investeren kan dat immers ook gewoon relatief anoniem op de beurs beleggen.

De situatie zal overigens ook niet verslechteren. Trustkantoren en financiële instellingen zijn nu aangewezen op het opvragen van gegevens bij de klant en een malafide (vertegenwoordiger van een) rechtspersoon zal net zo goed zand in de ogen willen strooien en de werkelijke (criminele) aandeelhouder zoveel mogelijk willen verbergen. Enig voordeel is dus dat een financiële dienstverlener de (in de EU-gevestigde) klant niet zelf om de UBO hoeft te vragen maar hiertoe een register kan raadplegen. De moeilijkheid zit hem echter niet in de identificatie, maar in de verificatie. Die verificatieplicht zal, zoals het er nu naar uitziet, bij het trustkantoor blijven liggen en uitgevoerd worden naar aanleiding van de mate van risico die de cliënt met zich meebrengt. Dit risico is sterk afhankelijk van de gevraagde diensten en de hoogte van de bedragen die met transacties gemoeid zijn.

Het voorstel is ook opmerkelijk, omdat met de invoering van de Wtt (in overeenstemming met internationale fora)¹⁴ juist is gekozen voor ‘toezicht op het niveau van de dienstverlener’ (dus het trustkantoor) in plaats van toezicht op het niveau van rechtspersonen (en trusts). De benadering van toezicht op het niveau van het trustkantoor (de ‘trust and company service provider’) houdt verband met de poortwachterbenadering¹⁵, waarbij aan het trustkantoor een actieve en onderzoekende rol wordt toebedeeld.¹⁶ In de MvT van de Wtt wordt gewezen op de drie systemen van toezicht, die door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) zijn beschreven. Deze systemen strekken er toe om degene die gebruik maakt van een structuur van rechtspersonen uit de anonimiteit te halen. De MvT van de Wtt omschrijft deze systemen als volgt:

‘Bij de eerste optie moet men de identiteit van de uiteindelijk belanghebbende (information on ultimate beneficial ownership and control) vooraf aan de autoriteiten melden. Bij de tweede optie moet de informatie voor de autoriteiten beschikbaar zijn bij de dienstverlener; de dienstverlener fungeert als poortwachter (gatekeeper). Bij de derde optie vertrouwt men op de opsporingscapaciteit van de autoriteiten’.¹⁷

Gekozen is voor de tweede optie, die door de OESO de ‘intermediary option’ wordt genoemd. Het gaat hierbij om de verplichting aan trustkantoren ‘to maintain beneficial ownership information’. Niet is gekozen voor de eerste optie van ‘up front disclosure to the authorities’. Dit systeem houdt in dat vooraf (‘up front’), bij de fase van oprichting of incorporatie van een rechtspersoon of vennootschap, de informatie over de identiteit van de uiteindelijk belanghebbenden aan de autoriteiten moet worden gemeld (en ‘up to date’ worden gehouden indien zich veranderingen voordoen). Het rapport *Behind the Corporate Veil: Using Corporate Entities for Illicit Purposes* (OESO, mei 2001) gaat uitgebreid in op de afwegingen die moeten worden gemaakt bij een keuze voor één van deze systemen. Het is de vraag hoe het beoogde UBO-register, waarbij kennelijk vooraf moet worden gemeld wie de UBO is, zich verhoudt tot de (destijds) gemaakte keuze voor de tweede optie (de ‘intermediary option’).

14. In de MvT van de Wtt worden genoemd: Review of the Financial Action Task Force Forty Recommendation consultation paper, 30 mei 2002 (onderdeel ‘trust and company service providers’), p. 92 e.v. en het rapport van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling ‘Behind the Corporate Veil: Using Corporate Entities for Illicit Purposes’, mei 2001, p. 77 e.v. *Kamerstukken II 2003/04*, 29 041, nr. 3 (MvT Wtt), p. 18. Daarnaast kan worden gewezen op genoemde rapporten: The Edwards Report (Section 12.9.5 en section 13.4.1) en de rapporten van KPMG (hoofdstuk ‘Trust service providers’, onderdeel 1, respectievelijk ‘Company service providers’, onderdeel 1).
15. *Kamerstukken II 2003/04*, 29 041, nr. 3 (MvT Wtt), p. 18.
16. Zie nader: R. Stijnen en M.T. van der Wulp, ‘Compliance en de poortwachterfunctie van trustkantoren’: in: C. Beuze, M. Jurgens & R. Stijnen: ‘Compliance in het Financieel Toezichtrecht’, *FEC 2014*, p. 57-77.
17. *Kamerstukken II 2003/04*, 29 041, nr. 3 (MvT Wtt), p. 3.

2.3 PEP

Een andere belangrijke wijziging voor de trustsector heeft betrekking op de Politiek Prominent Persoon (verder aangeduid met de Engelstalige afkorting PEP: Politically Exposed Person). Dat is een persoon die een hoge politieke functie bekleedt of onlangs heeft bekleed. Er zullen door de trustkantoren (wederom) meer PEP's in kaart gebracht moeten worden. Vóór 2013 kon volstaan worden met het identificeren van buitenlandse PEP's woonachtig buiten Nederland. In 2013 kwamen daar, gezien een wijziging van de Wwft in verband met reparatie van geconstateerde gebreken in FATF-evaluatie van Nederland, de buitenlandse PEP's woonachtig *binnen* Nederland bij en in de toekomst zullen daar waarschijnlijk de *binnenlandse* PEP's aan toe worden gevoegd. Mocht een PEP – of een familielid of ander naaste geassocieerde – als zakelijke relatie worden geïdentificeerd, dan zal de directie van het trustkantoor toestemming moeten geven de relatie aan te gaan en zal, kortgezegd, de herkomst van het vermogen van deze PEP's en zijn transacties extra streng moeten worden gemonitord.

De gedachte achter deze verplichting was dat PEP's uit landen waar corruptie wijdverspreid is hun 'corruptie-inkomen' niet in Westerse landen verborgen kunnen houden. Daar was de PEP-bepaling overigens niet voor nodig, omdat corruptie-inkomen uiteraard illegaal vermogen betreft en een goed onderzoek naar de cliënt en de herkomst van vermogen al zou moeten leiden tot een weigering van cliënt en transactie. Maar gezien het feit dat er gevallen bekend zijn waarin een (ex) dictator in het Westen bankrekeningen heeft geopend, kon het wellicht geen kwaad hier nog eens extra onderzoek op los te laten. Blijkbaar is dat nu niet meer aan de orde en wil de wetgever dat ook de transacties en cliënten waarbij het volstrekt verklaarbaar is dat ze een binnenlandse financiële dienstverlener voor gewone diensten gebruiken, beter gaan monitoren. Nu zijn er de afgelopen jaren in de Nederlandse politiek wel enkele gevallen boven water gekomen waarin politici er van worden verdacht te zijn omgekocht, opgemerkt moet worden dat het hierbij personen betrof die door de richtlijn niet als PEP worden aangemerkt (dat begrip is beperkt tot 'landelijke' politici).

2.4 Uitbreiding reikwijdte richtlijn

Een van de meest ingrijpende wijzigingen – die rechtstreeks voortvloeit uit de gewijzigde FATF-aanbevelingen – is dat de gronddelicten voor witwassen worden uitgebreid met fiscale delicten. Dat betekent dat in de gehele EU (maar ook alle bij de FATF betrokken landen als Zwitserland) zware fiscale fraude, evenals bijvoorbeeld wapenhandel en drugs-handel, wordt gezien als een misdrijf waarmee criminele opbrengsten gegenereerd worden die kunnen worden witwassen. Voor Nederland en een groot aantal EU-lidstaten zal deze wijziging echter geen gevolg hebben, omdat zij reeds eerder besloten fiscale delicten als gronddelict voor witwassen aan te merken. In het Nederlandse Wetboek van Strafrecht worden alle handelingen met geld uit misdrijf afkomstig als witwassen gekwalificeerd en de Hoge Raad heeft in oktober 2008¹⁸ bevestigd dat ook de opbrengsten uit fiscale fraude kunnen worden gezien als uit misdrijf verkregen vermogen, ook al betreft het slechts een gedeelte van het totale verkregen vermogen (namelijk het deel dat anders aan de fiscus zou moeten worden betaald). De consequentie van de wijziging van de FATF-aanbeveling is dat wereldwijd transacties, waarbij het vermoeden bestaat dat fiscale fraude is

gepleegd door financiële ondernemingen, moeten worden tegengegaan, gemeld en/of geweigerd. Dat klinkt overigens vanuit een *level playing field* perspectief beter dan het in de praktijk zal zijn. In overweging 9 van de richtlijn geeft de Europese Commissie het probleem zelf al treffend aan:

Aangezien in elke lidstaat verschillende belastingdelicten kunnen worden beschouwd als 'criminele activiteit' [...] kunnen de definities van belastingmisdrijven in het nationaal recht van elkaar verschillen. Hoewel er niet wordt gestreefd naar harmonisatie van de definities van fiscale misdrijven in het nationaal recht, moeten de lidstaten binnen de grenzen van hun nationale wetgeving zo ruim mogelijk baan geven aan de uitwisseling van informatie en het verlenen van bijstand tussen financiële-inlichtingeneenheden (FIU's) van de EU.

De praktische oplossing van de Europese Commissie is geweest om een fiscaal delict te definiëren als een belastingdelict waarop in het land zelf maximale gevangenisstraffen mogelijk zijn van minimaal 1 jaar. De Europese Raad en het Europees Parlement hebben dit overgenomen. Opvallend is wel dat de laatste in de overwegingen de volgende 'constructieve' toevoeging heeft voorgesteld: 'Het is eveneens belangrijk om ervoor te zorgen dat meldingsplichtige entiteiten en juristen, zoals bepaald door de lidstaten, niet trachten het doel van deze richtlijn te dwarsbomen of agressieve fiscale planning te bevorderen of te verrichten.'

Een ander soort uitbreiding betreft de uitbreiding van de doelgroep die onder de richtlijn valt (ook wel aangeduid met de meldingsplichtigen). Het betreft onder andere aanbidders van kansspelen en als het EP haar zin krijgt, diverse (beroeps)sportorganisaties. Eén doelgroep zal waarschijnlijk veel meer ongebruikelijke transacties moeten melden. Dat zijn de zogenoemde handelaren in grote waarden (juweliers, autodealers maar ook elektronicazaken, e.d.) mits zij hoge cash bedragen accepteren. Dat hoge cash bedrag was vastgesteld op 15.000 Euro maar zal waarschijnlijk worden verlaagd tot 10.000 Euro (de 'inzet' van het EP is 7.500 Euro). Dat zal voor de trustsector geen gevolgen hebben.

3. Vervolg van het proces

Zoals in de inleiding gemeld zijn de onderhandelingen nog niet afgelopen. Er zitten nog grote verschillen tussen de finale teksten van de Europese Commissie, het Europees Parlement en de Europese Raad. Deze moeten de komende maanden leiden tot een compromisakkoord. Waarschijnlijk zal het Italiaanse voorzitterschap van de Europese Raad de zogenoemde triloog om dit akkoord te bereiken graag binnen haar zittingstermijn hebben afgerond, waardoor er nog eind van dit jaar een definitieve tekst zou kunnen liggen. Vervolgens zal de 'implementatietermijn' – dat is de termijn die lidstaten krijgen om de richtlijn om te zetten in de nationale wetgeving – worden vastgesteld op twee jaar.¹⁹ Mochten er dus naar aanleiding van de wijzigingen in de richtlijn nog aanpassingen in de Nederlandse wet nodig zijn, dan worden – hoewel het een uiterlijke implementatietermijn betreft –

18. 'Venlose Hashkoning-arrest', 7 oktober 2008, *NJ* 2009/94.

19. Art. 61 Commissievoorstel. Het EP en de Raad hebben de termijn van twee jaar overgenomen.

de wijzigingen in de Nederlandse Wwft niet voor 2017 verwacht.

4. Conclusie

De gevolgen van de vierde witwasrichtlijn voor Nederlandse trustkantoren, en overigens ook de andere meldingsplichtigen, zullen beperkt zijn. Dat komt onder andere doordat Nederland met de per 1 januari 2014 gewijzigde Wwft vooruit is gelopen op een aantal ontwikkelingen die nu in vierde witwasrichtlijn worden opgenomen en doordat de Nederlandse Wwft altijd al risicogebaseerd was ingericht (en daarmee zelfs vooruitliep op de onlangs gewijzigde FATF-aanbevelingen). Trustkantoren zijn reeds wettelijk verplicht de vereisten die de Wwft aan hen oplegt in hun bedrijfsvoering procedureel te waarborgen.

De belangrijkste ontwikkeling lijkt de oprichting van een UBO-database te zijn, maar als Nederland haar zin krijgt dan zal deze niet voor trustkantoren toegankelijk zijn en mocht dat toch zo zijn dan zal de informatie in dat register toch nog door het trustkantoor (risicogebaseerd) geverifieerd dienen te worden. Minder ingrijpend voor de trustsector, maar zeker niet onbelangrijk, is dat ook Nederlandse PEP's in kaart moeten worden gebracht en extra gemonitord. Benadrukt wordt dat een trustkantoor over een systeem moet beschikken om ook deze PEP's in kaart te brengen (doorgaans een abonnement op een verstrekker van PEP-lijsten), maar dat is – als het goed is – eigenlijk nu ook al het geval. Als het Europees Parlement haar zin krijgt zal dit overigens nog behoorlijk lastig worden, omdat het Europees Parlement in amendement 345 de handel in PEP-informatie wil verbieden.